
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 378

С. А. Вавренюк

кандидат наук з державного управління,
докторант навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено питанню сучасного стану співпраці між Україною та Європейським Союзом щодо розвитку системи вищої освіти, яка відповідатиме вимогам сьогодення та матиме високий рівень якості й конкурентоспроможності. Розглядаючи сучасні досягнення в системі вищої освіти України, автор наголошує на необхідності ряду перетворень у ній для перспективного її розвитку та взаємодії в рамках процесу євроінтеграції.

Ключові слова: система вищої освіти, реформування вищої освіти, процес євроінтеграції, Erasmus+, якість освіти.

Постановка проблеми. Сьогодні в системі вищої освіти нашої держави відбуваються трансформації та становлення, метою яких є її адаптація до світових освітніх процесів, а також формування механізму, що дозволить у результаті випускникам закладів вищої освіти України бути затребуваними та конкурентоспроможними у країнах Європи та світу. Саме зростання якості вищої освіти нашої держави дозволить забезпечити її конкурентоспроможність та благополуччя для її регіонів.

Для Європейського Союзу пріоритетними є напрями у сфері освіти, що впливає на всі інші галузі суспільного життя та визначає вектор європейської інтеграції. Завдяки цьому для України важливим є формування спільного простору з Європейським Союзом у сфері вищої освіти. Особливо варто будувати відкритий та інтегрований ринок освіти між нашою державою та ЄС. Окрім цього, слід зазначити, що ефективне співробітництво між Україною та ЄС позитивно вплине на власний соціально-економічний розвиток і зміцнення позицій у світовій економіці та політиці. Також цей союз зможе дати ЄС ефективну участь

України у формуванні загального простору вищої освіти в Європі, проте на це потрібен час і системні зусилля для створення сприятливих умов [1, с. 108].

Щоб вітчизняна система вищої освіти нашої держави могла конкурувати, варто використовувати широкий спектр інструментів співпраці на основі уважного аналізу досвіду Європейського Союзу, а також обліку національної, культурної та соціально-економічної своєрідності України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформування української освіти відбувається у взаємодії з Євросоюзом. На це звертають увагу багато дослідників питань інтеграції вищої освіти України в єдиний міжнародний простір. Серед них можемо виділити таких науковців, як В. Андрущенко, М. Степко, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, С. Домбровська та інші.

Однак існує необхідність подальшого вивчення особливостей розвитку вітчизняної вищої школи та визначення шляхів розв'язання проблем, пов'язаних із тенденціями євроінтеграції на сучасному рівні розвитку системи вищої освіти України.

Мета статті – визначення сучасного стану взаємодії між Україною та Європою

у сфері вищої освіти в контексті процесу євроінтеграції системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасна вища освіта повинна сприяти розвитку культури та формуванню професійної компетентності фахівців різних сфер знань, які необхідні для здійснення продуктивної діяльності у сформованих ринкових відносинах у європейській спільноті.

Відтак перед закладами вищої освіти та всією педагогічною наукою стоїть завдання модернізувати освітню систему, яка дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності вищої освіти і вивести на ринок праці якісно підготовлених фахівців з інтелектуальним та культурним потенціалом.

Процес євроінтеграції також передбачає, що стратегія освітньої політики буде спрямована на інформаційне забезпечення суспільства, задоволення соціальних і культурних запитів молодого покоління, його інтелектуальних і духовних потреб [5, с. 47].

Відтак для позитивного процесу європейської інтеграції України слід запроваджувати необхідні зміни в різних областях суспільства, а саме у сфері освіти. При цьому перетворення варто здійснювати в декількох напрямках:

- поступово впроваджувати європейські норми та стандарти для підвищення конкурентоспроможності українських висококваліфікованих кадрів на українському та європейському ринках праці;
- працювати в напрямі підвищення якості національної системи освіти зі збереженням найкращих традицій;
- вивчати професії, необхідні для всебічного розвитку не лише окремо взятої країни, але й усього людства загалом.

Досить велика кількість різноманітних факторів може впливати на процес перетворення та реформування сучасної системи вищої освіти. До таких можемо віднести наявність матеріально-технічних ресурсів, знання, накопичені в суспільстві, а також географічні, культурні та історичні особливості [3, с. 80].

Однією зі складових частин інтеграції є можливість отримання вищої освіти у європейських країнах. Уже сьогодні зростає кількість студентів, які здобувають вищу освіту в державах, що входять до Євро-

пейського Союзу, де значну роль відіграє ініціатива Європейського Співтовариства (European Community).

У національній доктрині розвитку освіти окреслено такі завдання:

- виведення вітчизняної освіти на світовий ринок освітніх послуг;
- розширення зв'язків за міжнародного співробітництва;
- поглиблення співпраці у співробітництві закладів вищої освіти, педагогічних працівників та студентів у проектах міжнародних організацій і співтовариств.

Починаючи з 2014 р. ряд європейських програм, пов'язаних зі сферою освіти, науки і спорту, були об'єднані в нову програму під назвою Erasmus+. Вона розрахована на сім років, до 2020 р., а її бюджет становив приблизно 14,7 млрд євро.

Erasmus+ складається з декількох частин, серед яких можливо виділити такі:

- перший ключовий напрям діяльності полягає в досягненні мобільності для навчання фізичних осіб;
- другий ключовий напрям передбачає створення співпраці для інновацій та обміну найкращим досвідом;
- третій ключовий напрям передбачає підтримку системних реформ;
- розвиток у закладах вищої освіти досліджень із європейської інтеграції в рамках напрямку Жана Моне;
- спортивна частина.

Варто зазначити, що в Угоді про асоціацію між Європейським Союзом та Україною щодо освіти є окрема глава. Її основні положення припускають реформування системи освіти для розширення можливостей закладів вищої освіти та активізації мобільності студентів. При цьому важливим моментом є рекомендації Європарламенту про співпрацю у сфері освіти та створення єдиної кваліфікаційної системи Євросоюзу, яка дозволить дотримуватися норм, розроблених у рамках євроінтеграційного процесу.

Передбачається, що в Erasmus+ можуть брати участь державні та приватні заклади вищої освіти, які діють нині, а також підприємства, дослідні та громадські організації, органи влади або асоціації закладів вищої освіти.

На сьогодні для України створено окреме вікно фінансування конкурсів,

що проводяться у програмі Erasmus+ у 2019–2020 рр. Додаткове фінансування виділяється за такими напрямками:

- Key Action (KA) 1 «Міжнародна кредитна мобільність» – у розмірі 2,5 млн євро;
- Key Action (KA) 2 «Розвиток потенціалу вищої освіти» – у розмірі 2 млн євро;
- Жан Моне – у розмірі 0,5 млн євро.

Отже, з'являється можливість фінансувати саме національні проекти в системі вищої освіти, а конкуренція буде відбуватися між закладами України, а не всієї Європи. Такий стан речей дозволяє досягти більш високої якості вітчизняної системи освіти та вийти на новий рівень надання освітніх послуг, здатних до конкуренції вже на європейських ринках.

Однак варто зазначити: щоб здійснити перехід на більш високий рівень взаємовідносин нашої держави із країнами Європейського Союзу, потрібно проводити в Україні цілу низку внутрішніх реформ.

У сфері європейської реформи вищої освіти можемо використовувати більш спрощений алгоритм, який дозволяє приєднатися до цієї системи і не вимагає досить чітких критеріїв в економічному, соціальному та політичному планах [2, с. 33].

Наша держава на шляху становлення як повноцінного учасника процесу євроінтеграції повинна намагатися коригувати державну політику та реформувати систему й галузь освіти, при цьому враховуючи вимоги та цілі сьогодення. Серед першочергових завдань у цьому напрямі варто виокремити такі:

- формувати суспільство, яке буде навчатися протягом усього життя, при цьому створювати позитивні умови для мотивації індивідуального розвитку кожної особистості;
- одночасно з розвитком системи освіти покращувати систему контролю над її якістю;
- у системі розвитку суспільства формувати національні та загальнолюдські цінності, підвищуючи при цьому роль освіти та самореалізації у професійній діяльності;
- завдяки оновленню змісту та форми організації навчально-виховного процесу постійно підвищувати якість освіти;
- спрямовувати роботу на покращення економічних та соціальних гарантів

педагогічних працівників для підвищення їхнього соціального статусу;

- надавати достатнє фінансування з боку держави для підтримки технічних закладів освіти, а також для реалізації освітніх проектів [4, с. 11].

Висновки і пропозиції. Отже, варто зазначити, що розвиток міжнародного співробітництва для України є досить важливою темою саме в контексті євроінтеграції, зокрема у сфері освіти, яка є одним із головних чинників відновлення інтелектуальних та продуктивних сил нашого суспільства.

Завдяки дружній співпраці нашої держави та Європейського Союзу у векторі вищої освіти можливо запозичувати передові досягнення європейської системи освіти та адаптувати їх до наших соціально-економічних та культурних умов на сучасному етапі, а також відкрити сприятливі перспективи з підвищення конкурентоспроможності та практичної значимості вищої освіти України.

Саме завдяки побудові сучасної та збалансованої за всіма критеріями системи вищої освіти можемо забезпечити збільшення кількості висококваліфікованих кадрів у нашій державі, а також розвивати духовну культуру суспільства.

Список використаної літератури:

1. Андрущенко Т. Ціннісна палітра європейського простору освіти (український вимір). Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія «Психологічні науки». 2016. Вип. 4. С. 107–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2016_4_15.
2. Бондарук Л., Щерба Л. Роль міжкультурної освіти у процесі інтеграції України в європейський простір. Педагогічний пошук. 2017. № 2. С. 32–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2017_2_9.
3. Вавренюк С. Проблеми та напрями досягнення якості освіти на етапі реформування вищої освіти України. Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. Серія «Державне управління». 2018. Вип. 14. С. 79–83.
4. Домбровська С. Інноваційні державні механізми формування якісної системи освіти в Україні. Вища освіта України. 2013. № 3. С. 10–14.
5. Романовський С. Особливості освіти країн Європи та деякі освітні реалії України. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2017. № 5. С. 47–53.

Вавренюк С. А. Перспективы развития сотрудничества Украины и Европейского Союза в сфере высшего образования

Статья посвящена вопросу современного состояния сотрудничества между Украиной и Европейским Союзом по развитию системы высшего образования, которая будет отвечать требованиям сегодняшнего дня и иметь высокий уровень качества и конкурентоспособности. Рассматривая современные достижения в системе высшего образования Украины, автор подчеркивает необходимость ряда преобразований в ней для перспективного ее развития и взаимодействия в рамках процесса евроинтеграции.

Ключевые слова: система высшего образования, реформирования высшего образования, процесс евроинтеграции, Erasmus+, качество образования.

Vavrenyuk S. Prospects for the development of cooperation between Ukraine and the European Union in the field of higher education

This article focuses on the current state of cooperation between Ukraine and the European Union on the development of the higher education system, which will meet the requirements of today, and have a high level of quality and competitiveness. The author emphasizes the need for a number of transformations in the state's higher education system for its promising development and interaction within the European integration process, reviewing modern achievements in the higher education system of Ukraine.

Key words: higher education system, higher education reform, European integration process, Erasmus+, quality of education.